

**Голові спеціалізованої вченої ради Д64.707.03
Національного університету цивільного захисту
України, заслуженому працівнику освіти,
д. держ. упр., професору С.М. Домбровській**

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з

державного управління, доцента, Дідок Ю.В.

на дисертаційну роботу Лукіна Сергія Юрійовича на тему: «Механізми формування публічного простору в процесах державотворення в Україні», поданої на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Низька ефективність державного управління в Україні в цілому зумовлена незавершеністю структурних суспільно-політичних та соціально-економічних реформ, військовим конфліктом на сході України, в цьому контексті необхідність змін назріла давно. В умовах, коли класичні публічні простори зникають, постає питання пошуку нової парадигми, що враховувала б і нові типи мислення в суспільстві, і взаємодію широкого спектра чинників, і здатність оперативного реагування на зміни. У цьому контексті постає питання глибокого аналізу публічного простору в різних аспектах, оцінка його ефективності та суттєвих чинників, що впливають на механізм його формування.

Вироблення ефективних механізмів вирішення даної проблематики буде визначати обличчя України, а також рівень комфорту життя на певній території в найближчі десятиліття XXI століття. У зв'язку з цим вивчення та осмислення самого феномена “публічний простір”, визначення оптимальних засобів, шляхів та способів забезпечення формування ефективної системи публічного

простору не може не мати найважливішого значення для процесу державотворення в Україні. Сьогодні досить актуальним стало завдання наукового опрацювання та державно-управлінського осмислення проблеми співвідношення особистісної та суспільної приналежності публічному простору, і в цьому сенсі – вирішення проблеми забезпечення відповідного сучасним викликам партнерського діалогу між органами державної влади та органами місцевого самоврядування з врахуванням специфіки певної території, розвитку громадянського суспільства.

Актуальність теми дослідження, на наш погляд, пояснюється такими факторами:

- по-перше, – зростання ролі державно-управлінських факторів в умовах глобалізації та її впливу на формування публічного простору в умовах державотворення;

- по-друге, – підвищення значимості процесу формування публічного простору, яке охоплює всі сфери розвитку суспільства;

- по-третє, – недостатньою теоретичною розробкою проблем державно-управлінського впливу як інструменту, що видозмінює функціональні виміри публічного простору.

Отже, обрана тема дисертації С.Ю. Лукіна є актуальною, а поставлена мета дослідження заслуговує на увагу практиків-управлінців, оскільки спрямована на вирішення питань підвищення значення особистості та держави як активних соціально-політичних суб'єктів в механізмах формування публічного простору в процесах державотворення в Україні.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Подана до захисту дисертаційна робота є грамотним, системним та послідовним дослідженням на основі повного наукового обґрунтування, одержані результати наукового дослідження є достовірними. Визначена

автором мета та завдання дослідження є виконаними. Об'єкт та предмет дослідження здобувачем сформульовано коректно та узгоджено з метою і завданнями наукового дослідження.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційного дослідження, коректно визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, ступінь наукової розробленості теми, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів, визначено ступінь їх апробації та особистий внесок дисертанта.

У першому розділі – «Теоретико-методологічні засади аналізу публічного простору в процесах державотворення» – досліджено сучасні та актуальні моделі, підходи та аспекти розвитку публічного простору в різних наукових парадигмах. Визначено, що з розвитком сучасних технологій на певних міських і сільських територіях, процесів урбанізації та субурбанізації (домінування значення приміських територій), активізації міграційних процесів населення із сільської місцевості у великі міста, а також враховуючи демографічні особливості міграційних процесів, здійснено системний аналіз розвитку публічного простору міста з урахуванням соціальних, економічних, політичних, демографічних особливостей.

У другому розділі – «Методологія управління розвитком ефективної системи публічних просторів» – викладено методологію дисертаційного дослідження, розглянуто цілі, принципи та підходи до управління розвитком системи публічних просторів, розглянуто методи дослідження публічних просторів тощо. Проведено інтерпретацію поняття «віртуальний публічний простір», яке розглянуто через такі поняття як «публічний простір» та «віртуальність», враховуючи постійні економічні, соціальні, політичні, географічні, історичні і культурні трансформації, що відбуваються в суспільстві.

У третьому розділі – «Механізми функціонування публічного простору у процесах державотворення» – проведено моделювання ефективної динамічної системи «публічний простір – держава». Функціонування динамічної системи

«публічний простір – держава» породжує низку соціально-економічних, екологічних та репутаційних ефектів.

У четвертому розділі – «Прикладні положення управління потенціалом публічних просторів у процесах територіального розвитку» – наведено рекомендації щодо удосконалення процесів формування та функціонування публічного простору в регіонах України. Проаналізовано, що потенціал публічного простору знаходиться під впливом низки факторів: організаційно-управлінських (відсутність чітко сформульованої мети створення публічного простору, реальної співпраці влади, бізнесу та громади при створенні публічного простору, чітко визначених єдиних і прозорих умов взаємодії, низький рівень соціальної відповідальності), юридичних (суперечливість та недосконалість нормативно-правової бази, що регламентує питання формування та використання публічних просторів, недотримання вимог нормативних актів, лобіювання та корупція), економічних (макроекономічна та фінансова нестабільність в країні, уповільнення інвестиційних процесів, зменшення надходжень до бюджетів різних рівнів, відтік креативної молоді та висококваліфікованих фахівців, зубожіння населення).

У п'ятому розділі – «Практичні рекомендації щодо формування системи публічних просторів в Україні» – приділено увагу до статусу та специфіки публічного простору в умовах державно-приватного партнерства та здійснення Е-урядування у публічному просторі українських міст з урахуванням досвіду європейських країн. Запропоновані рекомендації в цілому сприятимуть підвищенню ефективності процесу конструювання комунікації влади, бізнесу і громадянського суспільства, а також можуть бути застосовані в ході організаційного вдосконалення і нормативного оформлення процесів розвитку публічного простору.

Автором удосконалено підходи до узагальнення досвіду формування та реалізації функцій публічного простору в зарубіжних країнах, що дозволило виокремити комплекс інструментів реалізації таких стратегічних напрямів дій та ключових принципів у формуванні механізмів публічного простору, як:

сталість міського розвитку шляхом забезпечення балансу різних напрямів для задоволення усіх соціальних, економічних і екологічних потреб сьогодення і майбутніх поколінь; децентралізація управління і ресурсів на основі принципу субсидіарності – солідарної відповідальності через розподіл ресурсів і відповідальності на рівні, відповідному ефективному і рентабельному здійсненню послуг; рівноправність доступу до процесу ухвалення рішень і використання основних міських ресурсів; формування різних видів державно-приватного партнерства, для досягнення загальної мети; створення адекватного середовища можливостей для всіх учасників, необхідного для їх участі в особливостях ухвалення рішень і в процесі міського розвитку; застосування та удосконалення інноваційних досягнень інформаційних і комунікаційних технологій з метою підтримки належного міського управління і його розвитку; підвищення рівня безпеки та комфорту жителів міст.

Також дисертантом слушно акцентовано увагу, що ключовими складовими механізмів формування системи ефективних публічних просторів є люди, територія, ідентифікація та взаємодія. Відповідно, для формування системи ефективних публічних просторів органи державного управління та місцевого самоврядування мають розуміти потреби та інтереси людей, враховувати специфіку та потенціал території, сприяти посиленню лояльності до території, а також налагоджувати партнерські відносини з підприємствами, відповідальними за облаштування публічних просторів, організаціями громадянського суспільства та закладами вищої освіти, які зацікавлені у дослідженні проблем міста та розробці рішень для їх подолання.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих наукових працях.

Основні результати дисертаційного дослідження оприлюднено у різних містах України, а також за кордоном.

Основні положення дисертаційної роботи розкрито у 34 наукових працях, серед яких: 1 – одноосібна монографія, 5 – статей у наукових періодичних

виданнях інших держав, 18 – статей у вітчизняних наукових фахових виданнях, 10 – тези доповідей на конференціях. Загальний обсяг яких становить 41,1 авторських аркушів.

Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України до публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління.

Оцінка ідентичності змісту автореферату й основних положень дисертаційної роботи

Автореферат дисертації та публікації автора достатньо повно відбивають основні результати та висновки проведеного дослідження. Зауважень щодо оформлення автореферату та його змісту немає, він повністю відповідає чинним вимогам.

Порівняння тексту автореферату з текстом дисертації дозволяє дійти висновку про ідентичність основних положень дисертаційного дослідження та матеріалу, викладеного в авторефераті. Автореферат не містить інформації, що відсутня в дисертації.

Практичне значення дисертаційної роботи

Практичне значення отриманих результатів дисертаційного дослідження С.Ю. Лукіна обґрунтовано та підтверджується довідками про їх впровадження в діяльність: Міністерством цифрової трансформації України (акт впровадження наукових досліджень від 15.05.2020 р.), Департаментом соціального захисту населення Запорізької обласної державної адміністрації (довідка про впровадження від 21.10.2020 р. № 03.2-39/1100); Департаментом соціального захисту населення Львівської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження від 21.10.2020 р. № 01-3804/05-19); Миколаївським регіональним центром підвищення кваліфікації Миколаївської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження від 12.10.2020 р. № 350/01-14/2020).

Відповідність дисертації паспорту спеціальності

Дисертаційна робота С.Ю. Лукіна «Механізми формування публічного простору в процесах державотворення в Україні» відповідає паспорту спеціальності 25.00.02 - механізми державного управління, а саме таким пунктам паспорта спеціальності, як цілі, завдання, функції держави, стратегії її розвитку, чинники формування та функціонування механізмів державного управління; державне регулювання розвитку країни, регіону, галузі; програми та механізми їх реалізації; результативність та ефективність функціонування суб'єктів та механізмів державного управління; механізми державного регулювання окремих галузей і сфер суспільного життя та їх удосконалення.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертаційної роботи.

1. На нашу думку, якість дисертаційного дослідження значно виграла б за рахунок деталізації та обґрунтування шляхів реалізації визначених у роботі зв'язків між стратегіями розвитку населених пунктів з урахуванням модернізації територіальної організації влади та відповідних їм стратегій формування та реалізації державної політики у сфері регіонального розвитку України.

2. Автор, виходячи з мети дослідження, доречно дає у першому розділі визначення поняття «публічний простір». Однак, у ході викладення матеріалу дисертаційного дослідження, з'являється поняття «міський простір», «міський громадський простір». Вважаємо більш доцільним детальне розкриття досліджуваного феномена з урахуванням не розкритих дефініцій.

3. Автор наголошує, що до моделі «публічний простір – держава», включають такі складові, як: потенційна кількість органів державної влади та місцевого самоврядування, готових ініціювати співпрацю з метою формування та використання публічних просторів; потенційна кількість державних службовців, здатних залучитись до процесів формування та використання публічних просторів; потенційна кількість партнерів з різних секторів: сектор

загального державного управління, нефінансові корпорації, фінансові корпорації, сектор домашніх господарств, сектор некомерційних організацій; орієнтовна кількість цільових груп та відвідувачів публічних просторів; обсяг інвестицій, необхідний для формування та використання публічних просторів. Відповідно, було б логічно розкрити основні завдання процесу державотворення в Україні.

4. Погоджуючись в цілому з автором в рамках проведеного емпіричного дослідження та розробленої авторської анкети щодо вивчення особливостей функціонування певних публічних просторів у великих містах та комфорту жителів зазначених областей України, що результат формування та використання потенціалу публічного простору населеного пункту стає привабливим для життя та відвідування, роботи та навчання, відпочинку та розваг. У зв'язку з цим, крім вищезгаданого, також було б варто зупинитися на формуванні не тільки публічного простору міста, але й на особливостях публічного простору у сільській місцевості.

5. Практичне значення результатів, отриманих у дисертаційній роботі, є беззаперечним базисом для удосконалення механізмів функціонування публічного простору в системі розвитку регіонів України, але при цьому автор не конкретизує змісту та часу реалізації суб'єктами управління відповідних етапів. Робота могла набути іншого рівня своєї практичної значущості за умови оформлення автором сформульованих пропозицій у вигляді проекту плану або частини регіональної програми відповідного змістовного спрямування.

Водночас, висловлені зауваження та пропозиції, на нашу думку, зумовлені складністю та багатогранністю проблематики що досліджується, вони жодним чином не зменшують наукової цінності роботи, що в межах визначеної мети та завдань являє собою цілісне, обґрунтоване та завершене дослідження з актуальної тематики та свідчить про високий рівень професійної підготовки здобувача й демонструє наявність власної авторської позиції.

Загальний висновок. З огляду на актуальність, новизну, важливість отриманих автором наукових результатів зазначаємо, що дисертаційну роботу С.Ю. Лукіна «Механізми формування публічного простору в процесах державотворення в Україні» виконано на достатньо високому рівні, вона має наукову і практичну цінність, є завершеною науковою працею, у якій одержано науково обґрунтовані результати, що сукупно вирішують конкретне науково-прикладне завдання, яке полягає в обґрунтуванні напрямів удосконалення механізмів формування та реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції України. Наукові положення, висновки та практичні рекомендації є результатом проведених досліджень, що знайшли своє відбиття в дисертаційній роботі та є значущими для науки державного управління.

Враховуючи зазначене, можна зробити висновок, що дисертаційна робота «Механізми формування публічного простору в процесах державотворення в Україні» відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України до докторських дисертацій, пп. 9, 10, 12 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (із змінами), а її автор – Лукін Сергій Юрійович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 - механізми державного управління.

Офіційний опонент

доктор наук з державного управління, доцент,
професор кафедри державного управління
Харківського регіонального інституту
державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України

Ю.В. Дідок

Підпис д.держ.упр, доц. Ю.В. Дідок засвідчую

Директор
Харківського регіонального інституту
державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України
д.соц.н., професор

Л.О. Белова